

Ko dojdejo odgovori na škofova vprašanja od vseh duhovnikov, bodo isto gradivo zbrali in uredili Slomškariji ter imeli najzanimivejšo razpravo za svoj sestanek. O regulaciji plač ne smejo govoriti, saj „Slomškova zveza“ niti kake prošnje na deželni zbor dosedaj ni vložila.

Kako se učiteljstvo za nos vodi, so pokazali goriški klerikavci. Skovali so nalašč tak zakonski načrt, ki nikdar ne dobi najvišje sankcije, plače pa so vendarle regulirali. Zadnji čas jih je spreletavala zona, pomisleč, da bi se vodstvo naroda utegnili kdaj deliti z učitelji, kar se še bo zgodilo, saj laž in obrekovanje imata kratke noge.

V album vseh klerikalcev še zapišemo vedenje nemških klerikalcev v štajerskem deželnem zboru. Ko se je šlo za odpravo nepotrebnega nemškega ženskega učiteljskega („im freiheitlichen Sinne“) v Mariboru, kjer imajo klerikalno nemško žensko učiteljske pri šolskih sestrah, so vsi glasovali proti slovenskim deželnim poslancem, a župnik Holzer je celo isto, ustmeno zagovarjal. Erkläre mir dies, Graf Oerindur!

Rešetar V.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“. Za letošnjo XV. glavno skupščino „Zaveze“, ki se vrši o Binkoštih v Brežicah, so dosedaj zglasene sledeče razprave.

I. Pedagoško društvo v Krškem: a) Slovensko meščansko šolstvo. b) Uradovanje slovenskih šolskih voditeljev. Poročevalec g. Iv. Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem.

II. Ljubljansko učiteljsko društvo: Pravni zastopnik učiteljstva. Ime poročevalca objavimo pozneje.

Dosedaj sta prijavi delegate sledeči društvi: I. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja ljubljanske okolice: 1. Josip Gregorin, šol. voditelj — Črnuče. 2. Franc Trošt, nadučitelj — Ig. 3. Franc Lavtižar, nadučitelj — Šmartno pod Šmarno goro. 4. Ivan Petrič, učitelj — Rudnik. II. Ljubljansko učiteljsko društvo: 5. Ivan Bernot, učitelj, 6. Engelbert Gangl, učitelj, 7. Janko Likar, učitelj, 8. Marija Marout, učiteljica, 9. Rudolf Vrabl, učitelj — vsi iz Ljubljane.

Vodstvo „Zaveze“.

Deželno slovensko učiteljstvo v Ljubljani ima v četrtek, dne 7. t. m., zjutraj točno ob 9. uri v „Narodnem domu“ (pritliče na desno) svoj redni letni občni zbor z običajnim vzporedom. K mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

Ljubljansko učiteljsko društvo si ogleda v četrtek, dne 7. t. m., ljubljansko tobačno tvornico. Člani se zbero točno ob 2. uri popoldne pred tvornico na Tržaški cesti. Po ogledovanju je izlet na Vič-Glince. — Mnogobrojne udeležbe prosi odbor.

Učiteljsko društvo kranjskega šolskega okraja ima dne 7. maja t. l. ob 2. uri popoldne svoje glavno zborovanje v šolskem poslopju v Šmartnem pri Kranju. Vzporod: 1. Pozdrav. 2. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo. 3. Podrobni načrt za ponavljavne šole. Poročevalec g. Ivan Sprachmann iz Podbrezja. 4. Volitev: a) odbora, b) delegatov za letošnjo „Zavezino“ zborovanje v Brežicah. 5. Predlogi in nasveti. Z ozirom na važnost točke 3, katera tema je na dnevnem redu letošnje uradne učiteljske konferencije dne 16. julija, vabi vljudno k obilni udeležbi odbor.

Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja zboruje dne 7. maja ob 10. uri dopoldne v Ribnici po sledečem vzporodu: 1. Poročilo predsedništva. 2. a) O praktičnem poučevanju po formalnih stopnjah, b) ustna meritev in delitev na nižji in srednji stopnji. Poročevalec Jos. Zupančič iz Dolenje vasi. 3. Volitev delegatov k „Zavezini“ zborovanju. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti.

Gg. društvenike vabi k zborovanju najvljudneje

odbor.

Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo zboruje dne 3. maja t. l. izvanredno zopet enkrat v nedeljo ob 10. uri predpoldne v ormoški slovenski šoli po sledečem vzporodu: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvena poročila. 3. „Požari v šolskih poslopjih in kako se odvrčajo nesreče od šolske mladine v slučaju požara.“ Podava g. Ant. Porekar. 4. „Zanimivosti iz vinarskega in sadjarskega tečaja za ljudske učitelje v Mariboru.“ Poroča g. Ant. Kosi. 5. Volitev treh delegatov za XV. glavno skupščino „Zaveze“, ki se vrši 30. in 31. maja v Brežicah. 7. Določitev skupnega pomladanskega izleta s sosednim učiteljskim društvom ptujskim. 8. Nasveti. Pobirala se bo tudi udnina za tekoče društveno leto. Knjige „Slovenske šolske Matice“ so pri poverjeniku g. Rajšpu pripravljene, ravno tako slike za „Šolo in dom“. — K prav obilni udeležbi vabi najvljudneje odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, dne 7. vel. travna ob pol 11. uri dopoldne v okoliški šoli po sledečem vzporodu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Volitev delegatov za XV. glavno skupščino „Zaveze“. 4. Razgovor o vprašanjih za letošnjo okrajno učiteljsko konferencijo. 5. Slučajnosti. — Gg. pevci in gdč. pevke naj pridejo pol ure prej k pevski vaji. Pripravijo naj se na sledeče pesmi: „Mohorska pesmarica I. del“ št. 3 ter „Moh. pesm. II. del“ št. 6, 21, 47, 59 in 61. K mnogobrojni udeležbi vljudno vabi Fr. Šorn, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo 7. dne maja 1903. ob 10. uri predpoldan v šoli Leitersberg-Krčevina po sledečem vzporodu: 1. zapisnik, 2. dopisi, 3. volitev delegatov za XV. glavno skupščino „Zaveze“, 4. podavanje, 5. predlogi in nasveti.

K prav obilni udeležbi vabi najvljudneje odbor.

Učiteljsko društvo za konjiški okraj zboruje dne 7. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v šoli na Prihovi, kamor napravi majniški izlet. Pred zborovanjem je hospitacija v I. razredu. (Računanje). Vzporod: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Volitev delegatov za letošnjo glavno skupščino „Zaveze“. 4. Slučajnosti.

Vsi društveniki, kakor tudi bližnji slovenjebistriški p. n. tovarišice in tovariši so prav prijazno vabljeni.

Jos. Čeh, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo gornjegrajskega okraja zboruje v nedeljo, dne 10. maja t. l. v ljud. šoli pri sv. Frančišku Ksaveriju. Zborovanje se prične ob 11. uri dopoldne in se vrši po tem-le vzporodu: 1. Zadnji zapisnik. 2. O novem obrazcu šol. zamud in obravnava istih, poroča gosp. Fran. Koček. 3. Domovinoslovne črtice sv. Frančiška Ksaverija, poročevalec g. Jos. Terčak. 4. Šolska Matica, njene letošnje knjige in razširjatev istih med spodnještajersko slov. učiteljstvo, poroča g. Ig. Šijanec. 5. Volitev delegatov k „Zavezini“ zborovanju. 6. Razni nasveti in predlogi. — Cenjeni gg. kolegi in kolegije se vabijo najvljudneje, da se udeležijo zborovanja polnoštevilno. V slučaju nengodnega vremena se preloži zborovanje na prihodnjo nedeljo.

Iv. Burdian, t. č. predsednik.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. aprila. Predsednik javi pristop gosp. Staufferja. Po prečitaniu dopisov je poročal tajnik o delovanju društva v pretečenem letu. Društvo šteje 31 članov in je imelo 5 zborovanj. Obravnavali so se pri teh sledeči predmeti: 1. Obravnava šolskih zamud, 2. Kaj lahko stori šola proti razširjanju pijančevanja (ref. Em. Moric), 3. Kako se dajo uporabljati zgodovinske pripovedke in pravljice pri domoznanskem pouku, 4. Risanje po življenskih oblikah na podlagi Wehrenfennigove zbirke, 5. Domoznanski pouk s pomočjo pridvižnega zemljevida in navod, kako si tega učitelj sam napravi (poročevalec V. Pulko). Tovariš Jelovšek je stavil tri resolucije v zadevi rubrike „Politisches Verhalten“ in „Sittliches Betragen“ v službenih razpredelnicah in o uvedbi disciplinarnega zakona. Predsednik je razkazoval model šolske table mizarja Betza pri Celju. Dne 1. septembra je slavilo društvo petdesetletnico službovanja nadučitelja gosp. Jož. Čizka v Pilštanju. Bil je to lep in pomenljiv dan za društvo in učiteljstvo. Slavljencu

se je podaril v spomin album s fotografijami kozjanskega učiteljstva. — Blagajnik izkazuje 30-30 K prebitka. Poročili se sprejmeta z odobravanjem. — Tov. Pulko poroča na to o ustanovnem shodu „Zveze južnoštaj. učiteljev in učiteljic“. Društveni odbor se je sestavil tako: Franc Šetinec, predsednik, Emerik Moric, namestnik, Anton Potočnik, tajnik, Val. Pulko, blagajnik in poročevalec listom, Fran Böhheim in Andr. Šket, odbornika. Končno se spominja predsednik iz našega šolskega okraja se preselivšega tovariša Sim. Gajšeka ter omenja njegovo nesebično in vztrajno delovanje pri društvu; zaradi tega je bil imenovan častnim članom društva. — Prihoduje zborovanje je dne 3. maja, in se bo podavalo o najnovejših pojavih v spisu.

Primorsko.

Občni zbor učit. društva za sežanski šol. okraj bo v Sežani dne 7. maja t. l. ob 10. uri predp. Vzpored: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Overovljenje zapisnika zadnjega zborovanja. 3. Referat: „Nadzorovanje v cerkvi“. 4. Tajnikovo poročilo. 5. Volitev novega odbora. 6. Volitev delegatov za zborovanje „Zaveze“. 7. Predlogi. 8. Pevske vaje. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Goriško.

Deželno učiteljsko društvo za Goriško in Gradiščansko je imelo dne 14. pret. m. svoj letni občni zbor. Udeležba je bila zaradi neugodnega vremena manjša, nego smo pričakovali. Iz predsednikovega poročila smo zvedeli, da šteje društvo 151 članov. Najvažnejši dogodek po učiteljskem shodu v Gorici 21. decembra 1902 je bil ta, da je bila odposlana obširna spomenica na ekscelenco gospoda ministra za bogočastje in uk, v kateri se je vse potrebno pojasnilo, kako naj bi se nova postava o izboljšanju učiteljskih plač pomenila, ako bi se taka, kakor je bila v deželnem zboru sprejeta, ne mogla predložiti v sankcijo. Spomenica je bila vročena po posebni deputaciji pri c. kr. namestništvu in priporočena na kompetentnih mestih. Iz podpredsednikovega poročila je bilo razvidno, da za sedaj ni mogoče ustanoviti zaveze vsega avstrijskega učiteljstva, ker postaja nemško učiteljstvo vedno bolj nacionalno in za take ideje nepristopno. Dogodilo se je celo, da predsednik nemško-avstrijske zaveze učiteljskih društev na dve pismi v tej zadevi niti odgovoril ni. — Češka in druga društva so bila še precej prijazna ter so dala potrebne izkaze. Naše deželno učiteljsko društvo je izprevidelo, da bi pri sedanjih razmerah ne moglo doseči namena; zato je vso zadevo odložilo na ugodnejši čas. Po odobrenju sklepnega računa in preudarka so bili izvoljeni v odbor za triletno dobo: g. Anton Jacobi, mestni učitelj v Gorici, predsednikom; g. Franc Bajt, nadučitelj v Ajdovščini, podpredsednikom; g. Anton Kultscher, nadučitelj v Gorici, tajnikom; g. Anton Kutin, učitelj-voditelj v St. Mavru pri Solkanu, tajnikom; g. Josip Franzot, mestni učitelj v Gorici, blagajnikom. Odbornikom so bili izvoljeni: g. Josip Falconer, nadučitelj in dež. poslanec v Gradišču; gđ. Marija Jacopig, nadučiteljica v Trzinu; gospa Leopoldina Krsnik-Rott, učiteljica v Pevni pri Gorici; g. Anton Kosovel, nadučitelj v Sežani; g. Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu; g. Pavel Nigris, nadučitelj v Morarn pri Korminu; g. Alojzij Urbančič, nadučitelj v Mirnu pri Gorici. Ta odbor je po svoji sestavi edini svoje vrste. Poleg slovenskega nacionalca sedi laški in poleg tega nemški nacionallec. Tem nasproti sedi vneti klerikalka, poleg nje pa naprednjak. Vsi bodo mirno in kolegijalno delali za skupne stanovske interese. Zunaj društva ima vsak proste roke; v društvu pa se mora vsak ogibati vsega, kar bi nas gnalo vsaksebi. Nihče ne sme porabiti tega, kar v dež. učiteljskem društvu vidi in sliši, za napade iz svojega stališča zunaj društva. Društvo zastopa samo skupne stanovske interese, za katere je dolžna delovati vsaka učna oseba ljudskih in meščanskih šol. — Društvo ima svoj sedež v Gorici, Corso Francesco Giuseppe št. 40. — Letne doneske je pošiljati g. Josipu Franzotu, mestnemu učitelju v Gorici, Via Ascoli 3, II. Deželno učiteljsko društvo je glede napredka velikega pomena. Ono je učiteljstvu že večkrat doneslo ugodnih uspehov. Uči-

teljstvo ima po njem odprta vrata na razna mesta, kamor bi drugače ne moglo dospeti in se potezati za svoje pravice. Ako bi ne imeli skupnega društva, ki nas zastopa, bi ostali šibki; tako pa smo stan, ki gotovo dospe po tem poti do potrebne nam veljave. Vsak zaveden učitelj, vsaka učiteljica, ki ni bolj vdana našim stanovskim nasprotnikom kakor svojemu stanu, naj pristopi k dež. učit. društvu. Kdor tega ne stori, ni vreden dobrot, ki jih društvo pripori; njega bomo gledali kot stanovskega berača med nami, ki z nami žanje, kjer ni nič sejati. — Letnina znaša 2 K.

Lep zgled, kako je treba ceniti dež. učiteljsko društvo, nam je dal v zadnjem času gospod Andrej Vrtovec, trgovec in posestnik v Tolminu, s tem, da je poslal v društveno blagajnico 15 K kot radodarni donesek v društvene namene in obljubil, da se hoče tudi nadalje odločno potezati za učiteljske pravice ter na to delovati, da učiteljstvo dobi, kar mu tiče.

Učiteljstvo je do sedaj imelo med seboj več takih ljudi, katerim ni bilo težko dati za tuje namene 100, 400, 800 K; nismo pa imeli takih, ki bi se bili spomnili svojih sotrpinov s kakšnim zneskom. Njih srce so imeli stanovski nasprotniki v pesteh in so jih pridobili, da so pomagali zidati nasprotnikom trdnjave, pozabivši na sobrate. Tako ne sme biti nadalje! Stanovska zavest mora prešinjati vsakega izmed nas. Vsak mora vedeti in čutiti, da imamo večje dolžnosti pomagati bratu in prijatelju nego nasprotniku, ki nam ne privošči niti obstanka.

Učiteljstvo mora imeti skupen zalog, iz katerega bo plačevalo odvetnika v pravnih zadevah skupnega pomena. Pravica na papirju ne velja nič, dokler se ne aktivira. To zadnje se zgodi večkrat le z velikim naporom, ki je združen s stroški. Stan, ki tega ne zna in ne razume, ostane v spodnjih sferah. Prigodi se mu celo, da svojim nasprotnikom v lastnih zadevah hlapčuje. To se je godilo dosedaj marsikje med učiteljstvom. Čas je, da se otresemo hlapčevskih vezi in nastopamo vzajemno in zavedno. Hvala gospodu Vrtovcu! Čast njegovim posnemovalcem!

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ ima v četrti letošnji številki to-le vsebino: 1. V. Bežek: Ad interim! — 2. Dr. Jos. Tomišek: Slovnisko povratno razmerje v šoli in vedi. — 3. L. Fettič-Frankheim: Kako uporabljaj učitelj posamezne predmete v vzgojilni namen (Konec). — 4. V. Pulko: Težnost in teža. — 5. Ivan Ivanovič: Šolstvo v tujini. — 6. Iv. Šega: Pedagoški utrinki (LXIX.—LXXII.). — 7. Književno poročilo (Novosti). — 8. Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Rad hrv. učiteljskih društev: „Hrv. pedagoško-književnega zbora“ — „Saveza hrv. učiteljskih društev“ — „Hrv. učiteljske pripomočne i posmrtna zadruga“ — „Hrv. učiteljske štedne i predajne zadruga“. U Zagrebu 1903. Nakladom „Hrv. pedagoško-književnega zbora“. — Ravno kar je izišla med brati Hrvati čez 150 strani obsežna, okusno opremljena knjiga, ki popisuje delovanje naših tovarišev onkraj Sotle. Diči jo osem velikih slik: Osnivači „Hrv. ped.-knjiž. zbora“ u Zagrebu. Godine 1871. — Poprsje Ivana Filipovića — Čitaonica — Klub učiteljica — Hrvatska uč. štedna i predajna zadruga — in tri slike „Hrvatskega šolskega muzeja“ v Zagrebu (Soba br. I., II., III.).

Po kratkem uvodu se deli knjiga v štiri glavne oddelke po zgoraj omenjenih društvih. V prvem oddelku je „Ljetopis“ Hrv. ped. knjiž. zbora, razdeljen po letih, nato so navedena vsa književna izdanja, razprave, čitane v njega sejah, člani, imena odbornikov, poverjenikov, pregled predmetov šolskega muzeja, blagajnica in imovina I. 1902, pravila in statuti „Hrv. ped. knjiž. zbora“ in v njegovi upravi se nahajajočih ustanov in drugih institucij.

Drugi oddelek nas vodi po delovanju „Saveza hrvatskih učiteljskih društev“, nam popisuje nastanek in obstanek učiteljskega doma in konvikta ter nam predločuje koristno delovanje „Učiteljske zadruga“. Obširni računi nam slikajo